

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Forord

Sørensen, Thomas Alrik; Rasmussen, Rune Skovgaard

Published in:
Den Kriminelle Hjerne

Publication date:
2020

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Sørensen, T. A., & Rasmussen, R. S. (2020). Forord. I R. S. Rasmussen, & T. A. Sørensen (red.), *Den Kriminelle Hjerne* (s. 3-5). HjerneForum.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Forord

Thomas Alrik Sørensen & Rune Skovgaard Rasmussen

I årets hjernebog har vi valgt at sætte fokus på den kriminelle hjerne. Kan man tale om, at en person er kriminel, hvis det er vedkommendes hjerne eller bagvedlæggende genetik, der fører til kriminalitet? Hvorledes kan vi holdes til ansvar for kriminalitet - og er kriminalitet en sygdom eller lidelse, som vi kan behandle, osv.? En række spørgsmål melder sig på banen indenfor dette emne og vi har fået en række forskellige forskere og eksperter til at bidrage med aspekter omkring hjernen og kriminalitet.

Neurolog Jacob Geday indleder sammen med professor og hjerneforsker Albert Gjedde årets bog med et historisk oprids omkring hjernen og kriminalitet; helt fra de tidlige ideer baseret på frenologi og frem til i dag. I kapitlet stiller Gjedde spørgsmålstejn ved, om man kan tale om kriminalitet i lyset af den forudsigende hjerne. Sidstnævnte er et begreb, der er introduceret i HjerneForums bog:

»Den forudsigende hjerne«, der blev publiceret år 2016 og fortsat kan bestilles på HjerneForums hjemmeside. Gjedde beskriver det såkaldte omtankenetværk i den menneskelige hjerne, og er dette netværk centralt i forhold til kriminel adfærd? Dette er en idé, som måske kunne få opbakning i de adfærdsændringer, man f.eks. ser ved frontotemoral demens.

I kapitel to ser vi sammen med professor emerita i retsvidenskab Eva Smith nærmere på et af de centrale aspekter omkring den juridiske håndtering af kriminalitet, nemlig vidnebeviset, som fortsat har stort vægt, når det i retssager skal vurderes, om f.eks. en person er skyldig i at have begået kriminalitet. Centralt er her, hvor pålidelige vore hjerner er til at huske og genkalde hændelser, der kan have stort betydning for, hvorvidt den tiltalte kendes skyldig eller ikke. Som Smith skriver, er der en lang række forhold, der kan påvirke vore hjerner, hvilket kan have stor

Forord

betydning for, hvorvidt en person vurderes som skyldig eller uskyldig i kriminalitet.

Et kernebegreb indenfor kriminalitet er, hvorvidt noget er gjort med overlæg eller ej. Kan vi holdes til ansvar for handlinger, som vore hjerner laver? Lektor i kognitiv neurovidenskab Thomas Alrik Sørensen ser nærmere på dette sammen med klinisk lektor og læge Arne Møller, som er ekspert indenfor Parkinsonisme og ludomani. Og selvom vi som sådan nok ikke kan hævde, at vi er uden skyld, fordi det var vores hjerner, der fik os til at begå noget kriminelt, så er der noget, der tyder på, at patienter kan få uheldige bivirkninger, som kan medføre øget risici for at begå kriminalitet.

Kapitel tre fortsætter med at undersøge de genetiske bidrag i forhold til, hvorfor nogle personer bevæger sig ud i en kriminel løbebane. Seniorforsker Lasse Folkersen ved Skt. Hans Hospital redegør her dels for, hvor meget en genetisk prædisponering betyder i forhold til at blive kriminel, og dels hvor stor en sikkerhed, der er omkring disse mål. Her kan de klassiske tvillingestudier, såvel som de store genetikdatabasestudier, blandt andet hjælpe med at give en bedre forståelse. Men selvom vi i dag har isoleret flere genetiske varianter, så er spørgsmålet, som Folkersen søger at besvare og belyse, hvorledes denne viden reelt kan anvendes.

Chefpsykolog på Skt. Hans Hospital Tine Wøbbe introducerer i kapitel fire læseren for de ændringer vi ser hos voldelige kriminelle, særligt med psykopatiske personlighedstræk. Dette er en væsentlig diskussion, fordi der er eksempler på, at hjerneskade kan bruges som retsligt argument for nedsat straf i USA. Også i Danmark ser vi, at kriminelle med demens kan risikere en behandlingsdom fremfor en afsoningsdom. Slutteligt peger Wøbbe også på væsentligheden af, hvilke slutninger, der kan drages fra en afvigende hjerne – var det den, der forårsagede den kriminelle handling, eller er det et liv med kriminalitet, der har medført ændringer i hjernen og en kriminel løbebane?

I bogens femte kapitel fortsætter professor Berit Brogaard ved Miami University og lektor Thomas Alrik Sørensen fra Aalborg Universitet med, hvad der kan ligge bag særligt grove og bestialske kriminelle handlinger. Er vi alle potentielle seriemordere givet de rette omstændigheder, eller kræver det et særligt sæt af mørke personlighedstræk? Selv om situationer kan drive folk til at handle anderledes, end de normalt ville, så lader det stadig til, at der er en række personlighedsfaktorer som psykopati, narcissisme, machiavellianisme, og sadisme, som er centrale hos dem, der begår de mest voldsomme overgreb. Til slut i kapitlet belyses,

om der i dag kunne være et skift i, hvor almindelige disse personlighedstræk er, hvilket lægger op til et større samfundsfokus.

I kapitel seks ser vi sammen med professor emerita i retsvidenskab Eva Smith nærmere på et af de centrale aspekter omkring den juridiske håndtering af kriminalitet, nemlig vidnebeviset, som fortsat har stort vægt, når det i retssager skal vurderes, om f.eks. en person er skyldig i at have begået kriminalitet. Centralt er her, hvor pålidelige vore hjerner er til at huske og genkalde hændelser, der kan have stort betydning for, hvorvidt den tiltalte kendes skyldig eller ikke. Som Smith skriver, er der en lang række forhold, der kan påvirke vore hjerner, hvilket kan have stor betydning for, hvorvidt en person vurderes som skyldig eller uskyldig i kriminalitet.

Rune Klingenberg Hansen er ekstern lektor ved Roskilde Universitet og har skrevet bogens syvende og næstesidste kapitel, hvor han ser nærmere på retslige konsekvenser, hvis adfærd kan forklares ud fra anormaliteter i hjernen, så som tumorer eller kemiske ubalancer. Et aspekt ved straf er jo, at denne virker opdragende, således at en kriminel kan rehabiliteres tilbage i samfundet, og hertil indeholder straf også et princip om gengældelse og en til tider præventiv effekt, f.eks. når den kriminelle er frihedsberøvet. Men hjernevidenskaben

kan bruges som argument både for og imod, så grundlæggende bør vi drøfte grundlaget for straf, inden vi kan implementere hjernevidenskabens rolle heri.

Sidste kapitel er skrevet af professor Jesper Ryberg ved Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab på Roskilde Universitet. Ryberg fokuserer i sit kapitel på neurointerventioner i forbindelse med forebyggelse af kriminalitet. Neurointerventioner dækker over forskellige behandlingformer, f.eks. medicinsk behandling, der kan hæmme en persons tilbøjelighed til at begå kriminalitet. Spørgsmålet om, hvorvidt man kan tvinge en person, der er kendt skyldig i kriminalitet, til behandling, medfører adskillige etiske overvejelser, som Ryberg grundigt analyserer og vurderer. Aktuelt bestemmer en person, der er dømt for kriminalitet, ikke selv, om vedkommende vil i fængsel eller ej, således at tvang allerede er en del af kriminalitetsforebyggelse og straf; men hvor langt kan vi tillade os at gå for at hæmme eller hindre kriminalitet?

Gennem bogens otte kapitler håber vi på at belyse forskellige aspekter omkring hjernen og kriminalitet for læseren. På vegne af HjerneForum takker vi bogens bidragsydere, samt ønsker dig - læseren - en god læselyst med årets hjernebog.

*Thomas Alrik Sørensen &
Rune Skovgaard Rasmussen*